

Editör

Mahmut Wenda Koyuncu

Sanat Danışmanları

Ebru Nalan Sülün

Fırat Arapoğlu

Derleyici

Hasan Aksakal

Yayın Danışmanları

Prof. Dr. Veysel Batmaz

Aslı Atasoy

ekdergi@gmail.com

BEYOĞLU KİTABEVİ - 31

Yayın Yönetmeni

Hikmet Akyüz

© Beyoğlu Kitabevi, 2024

1. Baskı: Ağustos 2024

ISBN 978-625-98111-0-9

Kitabın tüm yayın hakları Beyoğlu Kitabevi'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

BEYOĞLU KİTABEVİ

Akyüz Kitap Yayıncılık

Nakliyat San. ve Tic. Ltd. Şti.

Çatmamescit Mah. Camadan Sokak

No: 25/3 Beyoğlu / İstanbul

Tel. (507) 858 35 06

www.beyoglukitabevi.com

Sertifika No: 27977

Baskı

Akademi Basın Yayın Org. Tic. Ltd. Şti.

Akademi Matbaa Davutpaşa Cad. Güven

İş Merkezi C Blok 230 Topkapı-İstanbul

Tel. (212) 493 24 67

Matbaa Sertifika No: 47610

Katkıları için sevgili Ahmet Yeşil, Briefly Art, Resul Aytemur, Yalçın Gökçebağ, Bubi, Ali Atmaca, Ekrem Yalçındağ ve Denizhan Özer'e teşekkür ederiz.

TARKAN OKÇUOĞLU

Geçmiş Gelecek: Taner Ceylan'ın Resimlerinde Sanat Tarihsel Referanslar

TUNCER ÇETİNKAYA

Tuvalden
Beyazperdeye:
Van Gogh'un
Sinemayla İmtihanı

NİLGÜN YÜKSEL

Nesli Türk ile Büyük
Beden: Boyanın
Sınırlarında...

ORÇUN ÇADIRCI

Günümüz Resminde
Bir Önerme:
Ahmet Yeşil Eserleri

HASAN AKSAKAL

Neo-Avant-Garde: 1945'ten
Sonra Modern Sanat, New York
Okulu ve Çevresindeki Dünya

- 6 GIORGIO AGAMBEN
Sanat, Eylemsizlik ve Siyaset
- 13 GUILLAUME APOLLINAIRE
Modern Resim Üzerine (1912)
- 16 MAHMUT WENDA KOYUNCU
Manzaranın Şehveti: Mardin Bienali
- 35 MERAL BOSTANCI
Dada'nın Mistik Annesi: Emmy Hennings
- 39 ÖZCAN TÜRKMEN
Avrupa Avangardı Yeni Dünya'da
Nasıl Karşılandı?
- 52 MARIUS C. CUCU
OANA ELENA LENTA
C.G. Jung'un Psikolojik Analizinin
Bakış Açısından Pablo Picasso'nun
Resimleri
- 60 OSMAN ERDEN
Nazilerin Modern Sanat Karşısı Politikaları
- 89 ASLI KOTAMAN
Ben Değil Biz Anlatısı: Oto-portreler
- 102 EKRÖPORTAJ
Müstehzi Efelerin Ressamı: Alpay Aksayar
- 110 FIRAT ARAPOĞLU
Sanata Hiç Yer Yok!
- 114 SELMAN AKIL
İsmet Doğan - Siz Gibi
- 118 VEYSEL BATMAZ
Neden Resme Bakarız?

EKSANAT ŞİMDİ!

Türkiye'de sanat dergiciliği açısından altın çağı 1990 sonrası olarak görmek mümkün. Yükselen piyasa, galeriler, koleksiyonerler düşünüldüğünde, bu aralık gerçekten önemlidir. *Türkiye'de Sanat*, *Genç Sanat*, *Anons*, *Sanat Dünyamız*, *Artist* ve *RH+* gibi galeri odaklı dergilerin dışında, edebiyat ve şiir üretimiyle beraber yayın yapan *Adam Sanat*, *Argos*, *Gergedan* ya da ana-akım medya tarafından çıkarılan *Milliyet Sanat*, *Gösteri* gibi dergiler hatıra gelir. Günümüzde ise ana-akım medyanın dergileriyle bazı promosyon ya da sponsorlu (sadece contemporary'e odaklanan) dergiler dışında, şu an Türkiye'de sanat dergisi bulunmamakta. Sürekli sanat piyasasındaki yükselişin konuşulduğu, ardı ardına sanat fuarlarının açıldığı bir dönemde esaslı bir sanat dergisinin olmaması oldukça düşündürücüdür. İşte *EKSANAT* bu alanı hedefliyor; gelen tepkilere göre de bunu büyük bir güçle başarmak istiyor. *EKSANAT*, giderek şablonlaşmış, rutinleşmiş, kendi parodisini üreten egemen güncel-çağdaş sanat (contemporary) düşünüldüğünde, kendine ses bulamayan sanatın her alanına talip olacak.

Şu önemli; 2017'de "Eleştiri Şimdi!" sloganıyla basılı olarak yayın hayatına başlayan *EK (Eleştirel Kültür)* kısa sürede ülkenin dikkat çeken kültür-sanat dergilerinden biri haline geldi. Aynı yıl bu enerjiyi *ekdergi.com* adıyla internete taşıyarak kısa sürede yüz binlerce okura ulaşmayı başardı. Kitsch, Ruskin, Gotik, Naziler ve Sanat, Romantizm gibi dosyalarıyla sanat yazınında önemli bir referans kaynağına dönüştü. *Ekdergi* video bölümünde sanattan felsefe ve edebiyat dünyasına yüzlerce Türkçe altyazılı video da yer almakta. Dergimiz 2022 yılında siteden seçmeleri *EK ALMANAK* adıyla yayınlamış ve *K24* kitap sitesi tarafından yılın kitaplarından biri olarak seçilmişti.

Alanında tanınan yüzlerce yazarı bünyesinde barındıran *ekdergi* şimdi *EKSANAT* adıyla sadece sanata yoğunlaşacak renkli bir dergiyle tekrar kâğıda "merhaba" diyor. *EKSANAT*'ın ilk sayısının kapağında dünyaca ünlü sanatçımız Taner Ceylan ilk kez bizde yayınlanan bir yapıtıyla yer alıyor. Bu sayıda Ahmet Yeşil, İsmet Doğan, Alpay Aksayar ve Nesli Türk üzerine kapsamlı yazılar var. Bunun dışında, çeviri ve telif çok zengin bir içerik okurlarını bekliyor.

Merhaba!

Sanat, Eylemsizlik ve Siyaset

Teologlar tarafından bu sorulara verilen cevap, bugün sizinle tartışmak istediğim sorunun çıkış noktasını oluşturuyor. Tamamen başıboş bir tanrı, dünyayı yönetmeyi bırakan, iktidarsız bir tanrıdır. Teologların kabul etmeleri mümkün olmayan bir tanrıdır bu.

GIORGIO AGAMBEN

TÜRKÇESİ: NESLİ TÜRK

Son üç yıldır dikkatimi, neyin ekonominin ve hükümetin teolojik bir seçere sistemi olarak tanımlanabileceğine yönlendirdim. Planım, ekonomi ve hükümetin mevcut egemenlik alanının toplumsal yaşamın her alanında, erken dönem Hristiyan teolojisi paradigmasını gösterme biçimini ortaya koymaktı. Teslis anlayışı ile monoteizmi uzlaştırmak için teologlar, onu kutsal “ekonomi” olarak, Tanrı’nın ilahi yaşamı ve yaratılmış dünyayı örgütleme ve yönetme biçimi olarak sundular.

Bu tür araştırmalara tüm benliğimle daldığımda, tam da bir sonuca vardığıma inandığım zaman, ansızın çalışmak için yepyeni bir alan belirir ve önümde beklenmedik bir ufuk açılır.

İlahi idarenin dünyadaki araçları olarak melekler üzerine çalışıyordum. Hristiyan teolojisinin melekler, öncelikle dünyadaki ilahi idarenin vekilleridir; dokuz hiyerarşik bakanlığa ayrılmış olarak, yeryüzünde olduğu gibi cennette de daima tanrısal inayetin buyruklarını yerine getirirler. Hristiyan Batı’da angeloloji (meleklerle uğraşan din bilimi),

bürokrasinin bir paradigması olarak yürütülmüştür ve bakanlık hiyerarşileri konseptimiz bu göksel paradigmadan büyük ölçüde etkilenmiştir. Kafka’nın *Şato’su*, idrak edilemez birer melek aurası ile çevrelenmiş habercileri ve memurları ile bunun güzel bir örneğidir.

Melekler üzerinde yapılan ortaçağ tezlerinde, teologların problemleri bir soruna karşı çıktıkları, dikkatinizi çekmek istediğim bir nokta var. Dünyanın ilahi idaresi, esasen sonlu olan bir şeydir. Son Yargı’dan sonra dünya tarihinin ve onun yaratıklarının sonu geldiğinde, seçilenler ebedi mutluluk elde ettiklerinde ve lanetlenenler ezeli cezalarına çarptırıldıklarında, meleklerin yapacak başka işi kalmaz. Cehennemde şeytanlar durmaksızın lanetlileri cezalandırmakla uğraşırken, Cennetin Krallığı’nda, bugün Avrupa’da olduğu gibi olağan durum hareketsizliktir. Özellikle radikal bir teoloğun yazdığı gibi: “Nihai tamamlanma, ne yaratılmış varlıklar ne de herhangi bir vekillik tarafından yapılan bir işbirliğini kabul eder. Tanrı her canlının ivedi başlangıç noktası

olduğu gibi, aynı zamanda sonudur, *alfa et omega*. Dolayısıyla bütün yönetim, meleklerin vekilliği ve hiyerarşik operasyonlar sona erecektir; çünkü tüm bunlar insanı sonuna yönlendirecek şekilde tasarlanmıştır ve bu sona eriş gerçekleştiğinde hepsi nihayete ermelidir.”

Sorun özellikle önemlidir; çünkü teologların bile güçlükle kavrayabileceği bir şey hakkında düşünmemizi gerektirir: Tüm ilahi faaliyetlerin durdurulması, boşta kalma ve ebedi hareketsizlik... Aksine, teologların tüm çalışmaları, yıldızlardan tüyü

bitmemiş en küçük serçeye kadar tüm kozmosu kucaklayarak, ilahi ve melekselel aktiviteleri tarz ve biçimleri yönünden hayal etmeye adanmıştır. Böylece Tanrı'nın dünya üzerindeki kusursuz yönetim şeklini daimi olarak garanti altına alırlar. Şimdi insanlarla meleklerin yanı sıra Tanrı için de tamamen anlamsızlaşmış bir yaşamı nasıl düşünebilirler? Olası bir idareye sahip olmayan bir Krallık nasıl tasarlanır?

“İnsan ırkı yargılandıktan sonra”, diye sordu Aziz Jerome endişeyle, “orada nasıl yaşam olabilir? Başka bir yeryüzü, başka bir dünya olacak mı? Kutsal Metinler tarafından bize bildirilen, yalnızca yaşadığımız dünyayı biliyoruz; dünyadan önce var olan ve dünyanın sonundan sonra var olacak olan, kesinlikle bilinemez.”

BAŞIBOŞ TANRI

Teologlar tarafından bu sorulara verilen cevap, bugün sizinle tartışmak istediğim sorunun çıkış noktasını oluşturuyor. Tamamen başıboş bir tanrı, dünyayı yönetmeyi bırakan, iktidarsız bir tanrıdır. Teologların kabul etmeleri mümkün olmayan bir tanrıdır bu. Bütün gücün tamamen yok olmasını önlemek için, gücü iktidar kullanımından ayırırlar ve iktidarın kaybolmadığını, ancak artık uygulanmadığını savunurlar. Böylece güç, yüceliğin hareketsiz, küresel biçimini

Gustave Doré, Yakub'un Meleklerle Güreşi, 1855

(Yunancada *doxa*) varsayar. Tüm idari faaliyetlerini terk etmiş olan melekse hiyerarşi değişmeden kalır ve şimdi Tanrı'nın ihtişamını kutlar. Meleklerin sona ermeyen idari vekilliğinin başarısı, artık hem melekler hem de kutsal ruhlar tarafından Tanrı'ya hitap eden sonsuz övgü şarkılarıyla sağlanmaktadır. Artık güç, idareye önceden esrarengiz bir gölge gibi eşlik eden, törensel ve kutsal görüntülerle tamamen asimile olmuştur. Güç ve etkin bir idare gösteren iktidarın niçin öncelikle yücelik gerektirdiğini sık sık merak etmişimdir. Devletin temelde sınırlı olduğu bir Hıristiyan teolojisinin perspektifinden yücelik, iktidarın yerine geçtiği bir biçimdir ve akıl almaz endüstriyel gelişmeler, anlamını teolojik düzenin sınırları dahilinde bulur.

Bugün sizi üzerine düşünmeye çağırdığım şey, yücelik ve eylemsizliği birbirine bağlayan özel ilişkidir. Yücelik, insanoğlunun nihai sonunu ve Son Yargı'yı izleyen koşulları belirlediği kadar, içinde insani ve ilahi, tüm yapıtların ve tüm sözcüklerin çözüldüğü, yargı-sonrası eylemsizlik noktasını işgal eder. Bununla birlikte Yahudi geleneği, en büyük ifadesini Sabbath'ta/Şabat'ta (kutsal dinlenme günü, Yahudilerde Cumartesi) bulan bir eylemsizlik sembolünü kabul etmiştir. En önemli Yahudi festivali olan Sabbath'ın/Şabat'ın teolojik temeli esasen yaratılış eyleminde değil, kutsal ilan edilen yedinci günde

Edward von Steinle - Yakub'un Meleklerle Güreşi, 1837

tüm eylemin sonlandırılmasında yatar. Bu nedenle hareketsizlik, Tanrı'ya özgü bir durum olarak belirlenir. "Eylemsizlik (*anapa- usis*), gerçekte yalnızca Tanrı'ya mahsustur" diye yazar Philon. "Eylemsizlik anlamına gelen Sabbath da Tanrı'ya mahsustur" ve aynı zamanda eskatolojik beklentilerin nesnesidir. "Eylemsizliğime nüfuz edemeyecekler" –*eis ten anapausin emou*, Ps. 95, 11.

Hıristiyanlıkta problematik olan eylemsizlikle Tanrı'yı tanım- lamak, gerçekten de en üst dü- zeyde bir teolojik problem haline gelir; insanlığın nihai durumu olarak ezeli Sabbath problemi- dir bu. Aziz Augustinus, teoloji

▲
Émile Lévy - Caligula İnsanların İbadetiyle Eğlenmesi, 1877

ve politika üzerine en uçlaşmış tasarılarını açıkladığı *Tanrı Devleti*'ni gün doğumu olmayan bir Sabbath imgesi ile (*sabatus non habens vesperam*) sonlandırır. Kendisine Cennetteki kutsanmış ruhların ölümsüz ve ruhsal bedenlerinde ne yapacaklarını sorar ve kişinin etkinlik ya da aylaklıktan uygun bir şekilde bahsedemeyeceğini kabul eder; yaratılan varlıkların nihai olarak hareketsizliği sorunu, meleklerin olduğu kadar insanın da zekâsını aşar. Aziz Augustinus'un deyişiyle, burada söz konusu olan, "havarinin de söylediği gibi, tüm anlayışı ortadan kaldıran Tanrısal huzurdur."

İktidarın ikonografisinde dinsel ve seküler olarak yüceliğin merkezi boşluğu, ihtişam ve aylaklığın bu birleşimi, simgesel örneğini boş taht imgesinde bulmuştur.

YÜCELİK

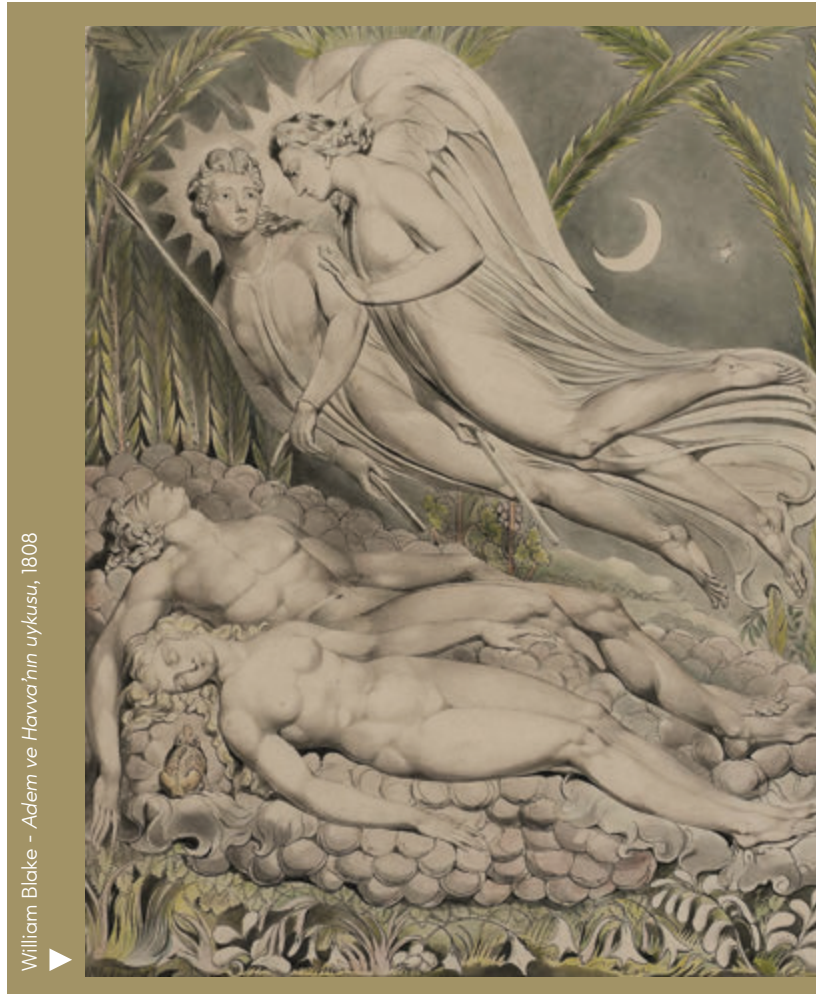
Bu akıl almaz eylemsizlik vizyonu, Aziz Augustinus için kavranması zor bir meseledir; öyle ki bazı noktalarda çekimser davranır, neredeyse gevezelik etmek ister gibi görünür. Ne eylemsizliği ne de gereksinimleri bilen ve eylemleri hayal bile edilemeyecek olan bir durum hakkında yazar. Bununla birlikte yazıları ihtişam ve asalet doludur. Ne eyleyen ne de eylemeyen bu kutsanmış eylemsizliği tanımlamak için, Tanrı, melekler ve insanların birbiri-

ne karışmış ve hiçliğe gömülmüş olduğu ebedi bir Sabbath'tan daha iyi bir ifade bulamazdı. Aziz Augustinus nihai koşulu, potansiyeline yükselmiş bir Sabbath olarak, Sabbath'ta dinlendirilen bir Sabbath olarak, eylemsizlik içinde çözölen bir eylemlilik hali olarak tanımlar. "O halde Tanrı Sabbath'ta aylaklık edecek ve bizim olduğumuz aynı Sabbath'ı kendi içinde aylak kılacak ve bu, sonu günbatımından habersiz, bizim kendi Sabbath'ımız olacak; tıpkı ebedi sekizinci gün gibi... Biz boşta olacağız (Vacabimus) ve göreceğiz, göreceğiz, göreceğiz ve seveceğiz, seveceğiz

ve öveceğiz. Ve bu sonsuza dek sonda olacak."

İktidarın ikonografisinde dinsel ve seküler olarak yüceliğin merkezi boşluğu, ihtişamın ve aylaklığın bu birleşimi, simgesel örneğini boş taht imgesinde bulmuştur.

Son koşul görkemli yücelikle birleşir ve yücelik zamanın sonuna dek ebedi bir Sabbath şeklini alırsa, artık sorgulamak zorunda olduğumuz şey, yücelik ve eylemsizlik arasındaki bu yakın ilişkinin anlamıdır. Üstün gücün başında ve sonunda –Hristiyan teolojisine göre– eylem ve idareyle değil de, eylemsiz-

William Blake - Adem ve Havva'nın uykusu, 1808